

Záznam z Akademického fóra IX

Aktuality terciárního vzdělávání, vědy a výzkumu

Veřejný a volně přístupný seminář se konal ve čtvrtek 21.1.2010 ve Velké posluchárně v sídle Jednoty českých matematiků a fyziků, Praha 1, Žitná 25.

Seminář zahájil M. Černohorský v souladu s ohlášeným programem (příloha P-1) ve 14:15 uvítáním účastníků (P-2), sdělením příčin nepřítomnosti těch, od nichž došly omluvné dopisy, a přečtením dopisu (P-3) předsedy Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání profesora Haňky účastníkům IX. Akademického fóra. Dopis byl vyslechnut s pozorným zájmem a přijat s povděkem jako informace o věcném pohledu profesora Haňky na problematiku RRVV.

Přílohy k Záznamu:

- P-1 Pozvánka-Program AF-IX. (2 s.)
- P-2 Účastníci. (1 s.)
- P-3 Dopis profesora Haňky účastníkům IX. Akademického fóra. (3 s.)
- P-4 Dopis profesora Matějů. (3 s.)
- P-5 Jana Musilová: Metodika: mýty, fakta, důkazy. ppt (16 snímků)
- P-6 Ivan Wilhelm: Alternativní možnost financování VaV. ppt (43 snímků)
- P-7 Ivan Wilhelm: Alternativní model financování výzkumu. (17 s.)
- P-8 Jiří Zlatuška: K některým úskalím financování vědy. (1 s.)
- P-9 Martin Černohorský: Na podporu státní maturity. (1 s.)
- P-10 Rudolf Zahradník: O životě ve lži. (2 s.)
- P-11 Jiří Rákosník: Informace o projektu mezinárodního auditu VaVaI. (3 s.)
- P-12 Milan Elleder: K hodnocení vědy. (2 s.)
- P-13 Ivan Wilhelm: Několik poznámek k diskusi u kulatého stolu se státním tajemníkem vlády Švédského království Peterem Honethem. (2 s.)
Z tiskové zprávy MŠMT 7.1.2009:
Švédské zkušenosti z financování výzkumu a vývoje. (1 s.)
Technický týdeník 26.1.2009 Švédové z vědy nedělají vědu – Jan Baltus:
Základní výzkum základem systému VaV. (3 s.)
- P-14 # 1. Martin Černohorský: K nejasnostem ekonomiky projektů v gesci MŠMT.
2. Vladimír Nekvasil: Skutečné cíle reformy VaVaI.
3. Petr Pavlík: O potřebě doplnit informace a o specifických peer reviews.
4. Libor Pátý: Autonomní rozhodování univerzity.
5. Vladimír Roskovec: Shrnutí poznatků z dosavadních seminářů.
6. Ivan Wilhelm: Skupina pro financování vědy, výzkumu a vývoje.
7. Štefan Zajac: Pohled předsedy JČMF.
8. Jiří Zlatuška: K širokému uplatnění zahraničních posuzovatelů.
- P-15 Pozvánka-Program AF-X a AF-XI.

K bodům programu:

Martin Černohorský:

1.1. Od analýzy k tvorbě. Bilance dosavadních a expozice dalších Akademických fór.

Odborná skupina ČFS JČMF začínala v předloňském podzimu trojicí seminářů Představy, Skutečnost, Perspektivy. Následovala Akademická fóra, dnešní je deváté. Převažovala diagnostika a analýzy, podložené informacemi z různých zdrojů.

Závažným tématem byla Metodika hodnocení výsledků výzkumu, která se stala přes četná upozornění na její vadnost, adresovaná vedení RVVI a každému jejímu členu, nakonec Radou schváleným a použitým a nadále používaným nástrojem s důsledky pro tvorbu části státního rozpočtu. Je jím dosud přesto, že musí být každému členu Rady jasné, že eventuelní zastánce některých vadných klíčových prvků je nevratně odborně znemožněn.

Trvale jsme upozorňovali vrcholné orgány státní správy a řadu akademických institucí na pochybenost Metodiky až takovou, že to diskredituje a diskvalifikuje její tvůrce a podporovatele v jakémkoli odborném prostředí, včetně studentského. Upozorňování se ukázalo marné. Tato překvapivá skutečnost je zdá se nevysvětlitelná, především u odborně renomovaných členů RVVI s významnými funkcemi ve vysokoškolském vzdělávání. Na vysvětlení rozhodně nemůže stačit existence poněkud zvláštního typu imunity, totiž že člen RVVI za své působení, resp. rozhodování v Radě nemusí pociťovat žádnou osobní odpovědnost, protože se mu žádná osobní odpovědnost podle oficiální odpovědi vedení Rady na náš dotaz nepřisuzuje.

K objasnění této velmi neobvyklé zvláštnosti poškozující veřejný zájem a podkopávající důvěru ve vrcholnou státní odbornou instituci nedochází mj. i proto, že rozsah aktivit členů RVVI doma i za hranicemi a z nich plynoucí zaplnění jejich kalendáře jim – ani v případě jejich eventuálně opravdového zájmu a ochoty – neumožňuje vyhovět pozvání k odborné diskusi do prostředí typu Akademického fóra, kde by se eventuálně mylně posuzované údaje daly snadno objasnit.

Je třeba zdůraznit, že důvodem tohoto kritického poukazu z našeho prostředí matematiků a fyziků není problém financování. Jde o věc mnohem vážnější – vědomé uplatňování vadného postupu vrcholnou institucí státní správy a akceptování nebo dokonce vyžadování toho jinými institucemi.

Na dnešním semináři se Metodikou hodláme zabývat naposled, s jistým výhledem na cestu nápravy. Stane se tak za chvíli vystoupením profesorky Musilové, předseminárně zaslaným jako diskusní příspěvek nazvaný „Metodika: mýty, fakta, důkaz“. Předřazujeme jej na návrh profesora Wilhelma jeho úvodnímu referátu k financování vědy a výzkumu. Hodnocením výsledků vědy a výzkumu se budeme zabývat samozřejmě i nadále, ale zcela jinak. O dalších tématech bude zmínka hned po informaci o korespondenci v uplynulém mezidobí.

1.2. K dopisům. Informace.

Z korespondence zasluhují zmínky dvě položky, (1) dopisy členům Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání, (2) dopis prof. PhDr. Petra Matějů, Ph.D.

Členové Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání

V individuálních dopisech stejného znění adresovaných členům Rady se mj. píše „... dotaz se týká Vaší ochoty, resp. zájmu zúčastnit se v období únor až květen 2010, v termínu podle Vaší volby, některého z Akademických fór osobně nebo korespondenčně se sdělením vlastních názorů na komplex problémů uvedených v dopise pana profesora Haňky. Velice vítána by byla prezentace Vašeho pohledu na funkci Rady a záměrů Vašeho vlastního působení v ní.“

Z oslovených členů Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání (údaje o členech převzaty z webu MŠMT) reagoval její předseda Prof. Ing. **Rudolf Haňka**, MA, Ph.D., University of Cambridge, a to již dříve v souvislosti s Pozvánkou-Programem AF-IX (P-3), a dále členové

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M., rektor Masarykovy univerzity,
Ing. Zbyněk Frolík, ředitel Linetu, spol. s r. o., Svaz průmyslu,
Prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., profesor Slezské univerzity Opava,
Prof. Ing. Jiří Málek, DrSc., rektor Univerzity Pardubice,
Prof. Ing. Karel Rais, CSc., MBA, rektor VUT Brno.

Do 28.1.2010 nedošla zpráva od tří členů:

Prof. Ing. Jan Hálek, CSc., senátor Senátu Parlamentu ČR,
Doc. Dr. Ing. Vladimír Kebo, prorektor VŠB-Technické univerzity Ostrava,
Prof. Jan Švejnar, Ph.D., profesor University of Michigan.

U tří členů se nepodařilo získat jejich adresy (snaha získat je prosbou o její poskytnutí z MŠMT nebyla úspěšná; příčina není známa, nebyla zjišťována):

Doc. Marie Bohatá, CSc., místopředsedkyně Eurostatu,
Petr Kužel, prezident Hospodářské komory,
Ing. Jiří Rusnok, Executive Advisor RMC.

Došlé reakce znějí relativně příznivě:

Rektor **Jiří Málek**: „... rád se zúčastním alespoň diskuse v elektronické podobě.“

Rektor **Karel Rais**: „Problém je samozřejmě v čase – např. tento čtvrtek jednám o spolupráci (i ostatních brněnských univerzit) s rektorem v Liverpoolu a tudíž nemohu být v Praze. Věřím ale, že se brzy setkáme.“

Ředitel **Zbyněk Frolík**: „Vzhledem k jednacímu řádu Rady a dohody všech účastníků prvního jednání Rady, bylo dohodnuto, že se členové jako poradci ministryně nebudou po dobu práce Rady samostatně mediálně a na veřejnosti k práci Rady vyjadřovat. Dílčí závěry z jednání budou pravděpodobně tlumočeny veřejnosti určeným členem Rady nebo přímo paní ministryní Kopicovou.“

Nicméně se s prof. Haňkou dohodnu na formě a pokusím se vaší žádosti vyhovět. V nejbližších týdnech je ale můj kalendář zcela zaplněn.“

Rektor **Petr Fiala**: „... vítám vyjádření prof. Haňky a jeho zdůraznění otevřeného a různé relevantní názory zohledňujícího přístupu k možným reformám systému terciárního vzdělávání. Myslím, že jeho dopis velmi dobře vyjadřuje postoj členů nově jmenované Rady; ostatně to potvrdilo i její první jednání. Dialog s Akademickým fórem, jako dlouhodobou iniciativou zabývající se otázkami výzkumu a vysokých škol, bude nepochybně užitečný.“

Prof. PhDr. Petr Matějů, Ph.D.

9.12.2009-11.53 byly adresátům informací z Odborné skupiny Organizace výzkumu ČFS JČMF poslány dva texty, na které reagoval prof. Petr Matějů dopisem 9.12.2009-13.28 s přáním, aby jeho reakce byla rozeslána adresátům dopisem 9.12.2009-11.53. Dopis profesora Matějů je přílohou P-4 k Záznamu z AF-IX, takže se s ním mohou seznámit adresáti dopisu 9.12.2009-11.53 včetně adresátů bcc.

1.3. Sedm diskusních témat pro další Akademická fóra.

Náměty pro další Akademická fóra uvedené v Pozvánce-Programu AF-IX lze charakterizovat také takto:

1. Skladba, úroveň, organizace a nákladnost maturity dříve a nyní.
2. Rozdíl mezi prvním a druhým desetiletím působení Akreditační komise.
3. Moc jako předmět primárního zájmu, její uplatňování na úkor odbornosti.
4. Podíl vrcholných orgánů a institucí na negativních jevech ve vysokém školství.
5. Působení v legislativě a rozhodování v exekutivě bez přisouzení odpovědnosti.
6. Nekorektnost postupů podporujících predestinované zájmy s pomíjením odbornosti.
7. Paraprofesionální postupy při vzniku volených nebo jmenovaných grémií.

Pokud v uvedených bodech jsou a budou problémy, je namnoze jednou z hlavních příčin malá otevřenost a nízká profesionalita rozhodovacích procesů. Právě na netransparentnost a s ní spojenou nízkou důvěrou upozorňuje hned v úvodu svých závěrů **tým expertů OECD** touto taktní formulací:

„Nejsme kompetentní k tomu, abychom předkládali podrobné návrhy. Spíše bychom chtěli nastínit určité principy, které je třeba při tvorbě reformních návrhů v této oblasti vést v patnosti (body a, b, c, d, e, f, g).

a. Diskuse o reformě se odehrávají v polarizovaném prostředí, kde panuje nízká důvěra. Proto je nezbytné vytrvale usilovat o transparentnost, což se týká jak procesu koncipování návrhů, tak samotných návrhů na uspořádání v rámci daných institucí.“ (Závěrečný bod 43 dokumentu týmu expertů OECD „Odborné posouzení "Bílé knihy terciárního vzdělávání" vydané ministerstvem školství v lednu 2009“.)

2.1. Jana Musilová v prezentaci „**Metodika: mýty, fakta, důkazy**“ (P-5) objasnila oprávněnost závěru

„Je nutný extrémně nákladný projekt na zahraniční audit?
Nestačilo by revidovat špatné principy a odstranit triviální chyby, provést analýzy dat a zahraničních zkušeností, vytvořit koncepční a metodické materiály s využitím potenciálu akademické obce?“

(Viz P-14, #1: Z hlediska nákladnosti projektů v gesci MŠMT jde o obecný problém Aby stesky na nedostatek prostředků na vědu, výzkum a vzdělávání byly plně oprávněné, nesmí se s existujícími prostředky plýtvat.)

2.2. Ivan Wilhelm podal k prezentaci „**Alternativní možnosti financování VaV v současných podmínkách. (Hodnocení výsledků 2008)**“ (P-6) výklad s důrazem na potřebu podrobného prodiskutování jednotlivostí. Dobrou srozumitelnost i tomu, kdo výklad neslyšel, usnadňuje připojení obdobného Wilhelmova materiálu „**Model financování výzkumu z prostředků státního rozpočtu**“ (P-7), vybaveného narozdíl od prezentace ppt souvislým textem. S orientační diskusí k těmto materiálům lze počítat na semináři 11.2.2010 (AF-X) v rámci některé z Diskusí I, II nebo III, a to i s přidružením námětu na ustavení skupiny pro financování vědy, výzkumu a vývoje (P-14, #6).

3. Jiří Zlatuška: **K některým úskalím financování vědy.** (P-8)

Byl podán výklad ke třem stěžejním bodům problematiky, pro financování vědy zvláště významným.

4. Legislativní aktivity vrcholných institucí – dílčí přehledová faktografie na základě příspěvků z pléna.

Možné zdroje: Zákodárci; AK, MŠMT; RRVV, RVVI; RVŠ, ČKR, AV ČR; US ČR, RVS ČR.

K tomuto bodu byla z pléna jediná přihláška. (Bylo již na dřívějších seminářích konstatováno, že akademické instituce jsou z hlediska vlastní tvorby legislativy pasivní, potřebnou aktivitu nevyvíjejí s různým odůvodněním ani orgány státní správy.)

Jana Musilová řekla:

„Dne 19. června 2009 vyzvala Rada pro výzkum a vývoj instituce, resp. jejich reprezentace, které jsou připomínkovými místy v meziresortních připomínkových řízeních, aby do 30. září 2009 předložily „...svoji ucelenou koncepční představu o způsobu hodnocení výsledků VaV a rozdělování institucionální podpory VaV mezi jednotlivé poskytovatele“. Na základě této výzvy, adresované rovněž České konferenci rektorů (ČKR), ustavila ČKR pětičlennou pracovní skupinu řízenou Prof. RNDr. Václavem Hamplem, DrSc., rektorem Univerzity Karlovy (byla jsem členkou této skupiny). Pracovní skupina předložila plénu ČKR materiál „**Principy pro přípravu nové metodiky hodnocení VaV**“. ČKR zřejmě postoupila tento podklad Radě pro výzkum a vývoj v požadovaném termínu.

Do dnešního dne nejsem informována o tom, že by ze strany RVVI byla na materiály zaslané připomínkovými místy odezva.“

5. Přestávka. Skupinové a individuální konzultace.

6-7-8. Diskuse a její shrnutí.

Ještě před seminářem došly příspěvky

Martin Černoهورský: Na podporu státní maturity. (P-9)

Jana Musilová: Metodika: mýty, fakta, důkazy. (P-5)

Rudolf Zahradník: 0 životě ve lži. (P-10) (Určeno zároveň i pro iDNES.cz, kde vyšlo s titulkem „Polemika. Akademik Rudolf Zahradník: Paní ministryně Kopicová, vy nemluvíte pravdu!“ 26.ledna 2010 14:31.

Diskusi moderovala a shrnula Jana Musilová. Vystoupilo v ní deset účastníků s příspěvkem, uvedenými v přílohách (P-9 až P-14) ve zněních, jak je autoři předali nebo zaslali.

Poznámky při redakci:

1. Významná informace prof. Wilhelma o **diskusi se státním tajemníkem** vlády Švédského království **Peterem Honethem** (příloha P-13) je redakcí rozšířena o výňatek z tiskové zprávy MŠMT a o předmětně obsažený článek šéfredaktora Technického týdeníku Jana Baltuse.
2. Bezprostřední reakce na přednesené příspěvky jsou jen sporadické. Už při charakteristice programu Akademického fóra IX bylo řečeno, že seminář má mít především informativní povahu s expozicí problémů, s tím, že diskuse k některým z nich bude předmětem dalších seminářů. Způsob, kterým se tak konkrétně stane, bude záviset do jisté míry i na zájmu institucí a orgánů, jichž se problematika týká, podmíněn jím však není. O vybraných tématech se bude na Akademických fórech jednat v každém případě.

9. Program Akademického fóra X, Praha, 11.2.2010.

Jiří Rákosník sdělil, že o programu AF-X se bude jednat na schůzce Odborné skupiny po ukončení

10. Ukončení. Seminář skončil v 17:30, poseminární skupinové a individuální konzultace a diskuse v 19:15.

Na poseminární schůzce Odborné skupiny bylo dohodnuto **téma Akademického fóra X**. Je jím problematika maturit. Další konzultace vedly k tomu, že se Záznamem z AF-IX se rozesílá zároveň Pozvánka-Program na únorové a březnové Akademické fórum X a XI (čtvrtky 11.2.2010, 11.3.2010) s názvem **Diskuse k státním maturitám I, Diskuse k státním maturitám II** (příloha P-15).

Brno, 28.1.2010

Prof. RNDr. Martin Černohorský, CSc.,
předseda OS ČFS JČMF Organizace výzkumu
cernohorsky@physics.muni.cz